

Πολύπλευρες οι επιπτώσεις της κρίσης στις επιχειρήσεις

Ποιοι κλάδοι επλήγησαν περισσότερο, σύμφωνα με την έρευνα του ΣΒΒΕ

Εντονα προβλήματα ρευστότητας αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στη Βόρεια Ελλάδα ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης από την οποία έχει επηρεαστεί αρνητικά ή πολύ αρνητικά το 83% των επιχειρήσεων με επιπτώσεις σε κέρδη, τζίρο και εξαγωγές το α' εξάμηνο του τρέχοντος έτους, ενώ προβλέπουν χειροτέρευση της κατάστασης το τρέχον εξάμηνο για τη μεταποίηση της περιοχής, σύμφωνα με τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας που διενήργησε ο ΣΒΒΕ μεταξύ 197 επιχειρήσεων - μελών του.

Οι κλάδοι ξυλείας-επίπλων και δομικών υλικών είναι αυτοί που βρίσκονται στο ναδίρ, λόγω κρίσης, ενώ μικρότερες εμφανίζονται οι συνέπειες στους κλάδους χημικών και τροφίμων-ποτών.

Πάντως, το 83% των επιχειρήσεων του δείγματος παρουσίασε μείωση κερδών, το 76% μείωση τζίρου, το 48% μείωση εξαγωγών, το 48% μείωσε το προσωπικό του, το 68% αντιμετώπισε πρόβλημα ρευστότητας το α' εξάμηνο του τρέχοντος έτους.

Ωστόσο, για το β' εξάμηνο του 2009 προβλέπεται να παρουσιάσει μείωση κερδών το 52% των επιχειρήσεων, το 38% μείωση του κύκλου εργασιών, το 26% κάμψη εξαγωγών, το 46% πρόβλημα ρευστότητας και το 26% θα μειώσει τον αριθμό των απασχολούμενων.

Από την έρευνα αναδειχθηκαν δύο κύρια ζητήματα για την

Η πτώση των καθαρών κερδών κατά το τελευταίο εξάμηνο είναι πολύ σημαντική για το σύνολο των κλάδων της μεταποίησης στη Βόρεια Ελλάδα. Το εύρος της πτώσης είναι από 20% - κλάδος χαρτιού, εκδόσεων και εκτυπώσεων - έως και 55% - κλάδος ξύλου, προϊόντων από ξύλο και έπιπλα

αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και την έξοδο από αυτή. Αυτά είναι:

1. Η ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων της Βόρειας Ελλάδας, και,
2. Το γεγονός ότι τα διάφορα προγράμματα του ΕΣΠΑ, ενώ είναι εργαλεία για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, δεν αποτελούν τη λύση στο έντονο πρόβλημα της ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις σήμερα.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης έχουν επηρεάσει σημαντικά τις επιχειρήσεις της Βόρειας Ελλάδας σε όλα τα επίπεδα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων, το 83%, υποστήριξαν ότι η κρίση έχει επηρεάσει αρνητικά ή πολύ αρνητικά τη γενικότερη επιχειρηματική δραστηριότητα στη Βόρεια Ελλάδα.

Επίσης, τρεις (3) στις τέσσερις (4) επιχειρήσεις του δείγματος θεωρούν ότι έχει επηρεαστεί αρνητικά ή πολύ αρνητικά του τελευταίους έξι μήνες (α' εξάμηνο του 2009) η οικονομική δραστηριότητα στη Θεσσαλονίκη, ενώ επτά (7) στους δέκα (10) θεωρούν ότι έχει επηρεαστεί αρνητικά η πορεία του κλάδου στον οποίο ανήκει η επιχείρησή τους. Πάνω από έξι (6) στις δέκα (10) επιχειρήσεις της Βόρειας Ελλάδας σημειώνουν ότι έχει επηρεαστεί αρνητικά η πορεία υλοποίησης των επενδυτικών τους σχεδίων.

Στο ναδίρ ο κλάδος ξυλείας

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει για το σύνολο των επιχειρήσεων του δείγματος ότι έχουν επηρεαστεί αρνητικά ή πολύ αρνητικά τα επενδυτικά τους σχέδια. Αυτό σημαίνει σοσιμότητα επενδύσεων στη Βόρεια Ελλάδα για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις τουλάχιστον έως το τέλος του 2009.

Συγκεκριμένα, το 100% των επιχειρήσεων του κλάδου ξυλείας επηρεάστηκαν αρνητικά τα επενδυτικά τους σχέδια, τα

Πίνακας 1. Κατά πόσο έχει επηρεάσει αρνητικά ή πολύ αρνητικά η οικονομική κρίση τους τελευταίους έξι μήνες...

	...τον κλάδο στον οποίο ανήκει η επιχείρηση	...τα επενδυτικά σχέδια της επιχείρησης	...τη γενικότερη λειτουργία της επιχείρησης	...την κερδοφορία της επιχείρησης
1 Τρόφιμα ποτά	46%	50%	38%	50%
2 Κλωστοϋφαντουργία & ένδυση	70%	80%	80%	60%
3 Ξύλο, προϊόντα από ξύλο & έπιπλα	100%	100%	83%	100%
4 Χάρτι, εκδοτικές, εκτυπώσεις	50%	50%	25%	75%
5 Χημικές ουσίες, ελαστικά & πλαστικά	40%	50%	50%	50%
6 Δομικά υλικά	94%	69%	88%	94%
7 Μεταλλικά προϊόντα	78%	67%	56%	78%
8 Ηλεκτρικές μηχανές, μηχανήματα & είδη εξοπλισμού	92%	67%	58%	58%
9 Λοιπές επιχειρήσεις	46%	50%	38%	50%

Πίνακας 2. Ποσοτικοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης σε σειρά κρίσιμων παραγόντων λειτουργίας των επιχειρήσεων ανά κλάδο

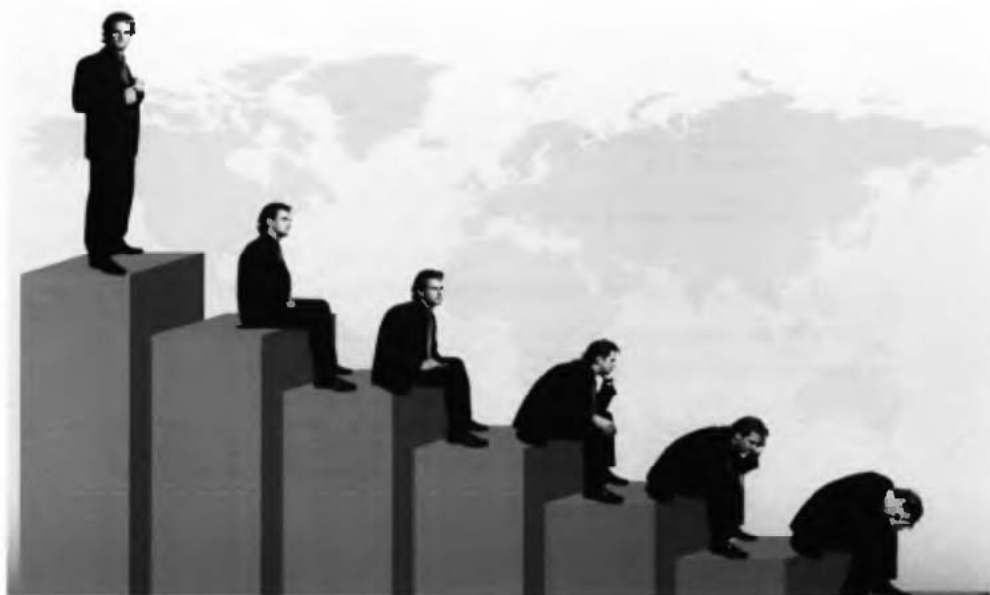
	Πτώση κύκλου εργασιών	Πτώση καθαρών κερδών	Πτώση εξαγωγών	Μείωση ρευστότητας
1 Τρόφιμα ποτά	-14,80%	-36,10%	-18,80%	-33,80%
2 Κλωστοϋφαντουργία & ένδυση	-16,50%	-23,30%	-19,00%	-15,00%
3 Ξύλο, προϊόντα από ξύλο & έπιπλα	-28,30%	-55,30%	-22,30%	-50,70%
4 Χάρτι, εκδοτικές, εκτυπώσεις	-8,50%	-20,00%	-2,00%	-40,00%
5 Χημικές ουσίες, ελαστικά & πλαστικά	-25,70%	-30,00%	-20,00%	-25,00%
6 Δομικά υλικά	-30,30%	-52,00%	-41,10%	-30,00%
7 Μεταλλικά προϊόντα	-34,40%	-36,70%	-45,00%	-35,00%
8 Ηλεκτρικές μηχανές, μηχανήματα & είδη εξοπλισμού	-23,60%	-36,80%	-62,50%	-29,30%
9 Λοιπές επιχειρήσεις	-13,70%	-14,20%	-12,00%	-15,00%

Πίνακας 3. Η κατάσταση σε έξι μήνες από σήμερα θα είναι χειρότερη ή πολύ χειρότερη για...

	...τις πωλήσεις της επιχείρησης	...την κερδοφορία της επιχείρησης	...τη ρευστότητα της επιχείρησης	...τη μεταποίηση
1 Τρόφιμα ποτά	46%	54%	45%	50
2 Κλωστοϋφαντουργία & ένδυση	40%	60%	50%	60%
3 Ξύλο, προϊόντα από ξύλο & έπιπλα	18%	66%	66%	66%
4 Χάρτι, εκδοτικές, εκτυπώσεις	20%	50%	25%	75%
5 Χημικές ουσίες, ελαστικά & πλαστικά	50%	50%	60%	80%
6 Δομικά υλικά	43%	62%	50,00%	81%
7 Μεταλλικά προϊόντα	33,30%	55,60%	33,30%	33,30%
8 Ηλεκτρικές μηχανές, μηχανήματα & είδη εξοπλισμού	8,30%	25,00%	25,00%	66,70%
9 Λοιπές επιχειρήσεις	45%	54%	46%	50%

80% των επιχειρήσεων κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης, το 69% των δομικών υλικών, το 67% των μεταλλικών προϊόντων και των ηλεκτρικών μηχανών-μηχανημάτων και είδη εξοπλισμού. Επίσης, το 50% των επιχειρήσεων των κλάδων τροφίμων ποτών, χαρτί-εκτυπώσεων, χημικών, κ.ά. επηρεάστηκαν αρνητικά τα επενδυτικά τους προγράμματα. Δεύτερη σημαντική διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι έχει επηρεαστεί αρνητικά ή πολύ αρνητικά η κερδοφορία του συνόλου των επιχειρήσεων του Βορειοελλαδικού χώρου, γεγονός το οποίο έχει επιπτώσεις τόσο στην υλοποίηση των προγραμματισμένων επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων ως και στην γενικότερη λειτουργία τους. Το σύνολο των επιχειρήσεων ξυλείας και επίπλου επηρεάστηκε αρνητικά η κερδοφορία τους. Ανάλογη επίδραση στα κέρδη είχε το 94% των επιχειρήσεων δομικών υλικών, το 78% των μεταλλικών προϊόντων, το 75% των εταιρειών χαρτί, το 60% των κλωστοϋφαντουργικών, το 58% των ηλεκτρικών μηχανών και το 50% των τροφίμων ποτών και των χημικών ουσιών.

Τρίτο, ο κλάδος ο οποίος φαίνεται να έχει τις μεγαλύτερες αντιστάσεις στην οικονομική κρίση είναι ο κλάδος τροφίμων και ποτών, για τον οποίο όμως πέντε (5) στις δέκα (10) επιχειρήσεις του δείγματος δηλώνουν ότι έχουν επηρεαστεί αρ-

Αισιόδοξο μήνυμα αποτελεί το γεγονός ότι μόνο μία στις δέκα επιχειρήσεις έχει προβεί σε κατάργηση τομέων επιχειρηματικής δραστηριότητας και στη διακοπή παραγωγής προϊόντων, ενώ ίδιο είναι το ποσοστό που προβλέπει ότι θα λάβει τις συγκεκριμένες αποφάσεις το επόμενο εξάμηνο

νητικά ή πολύ αρνητικά το τελευταίο εξάμηνο τα επενδυτικά τους σχέδια και η κερδοφορία τους.

Σε στασιμότητα οι επενδύσεις

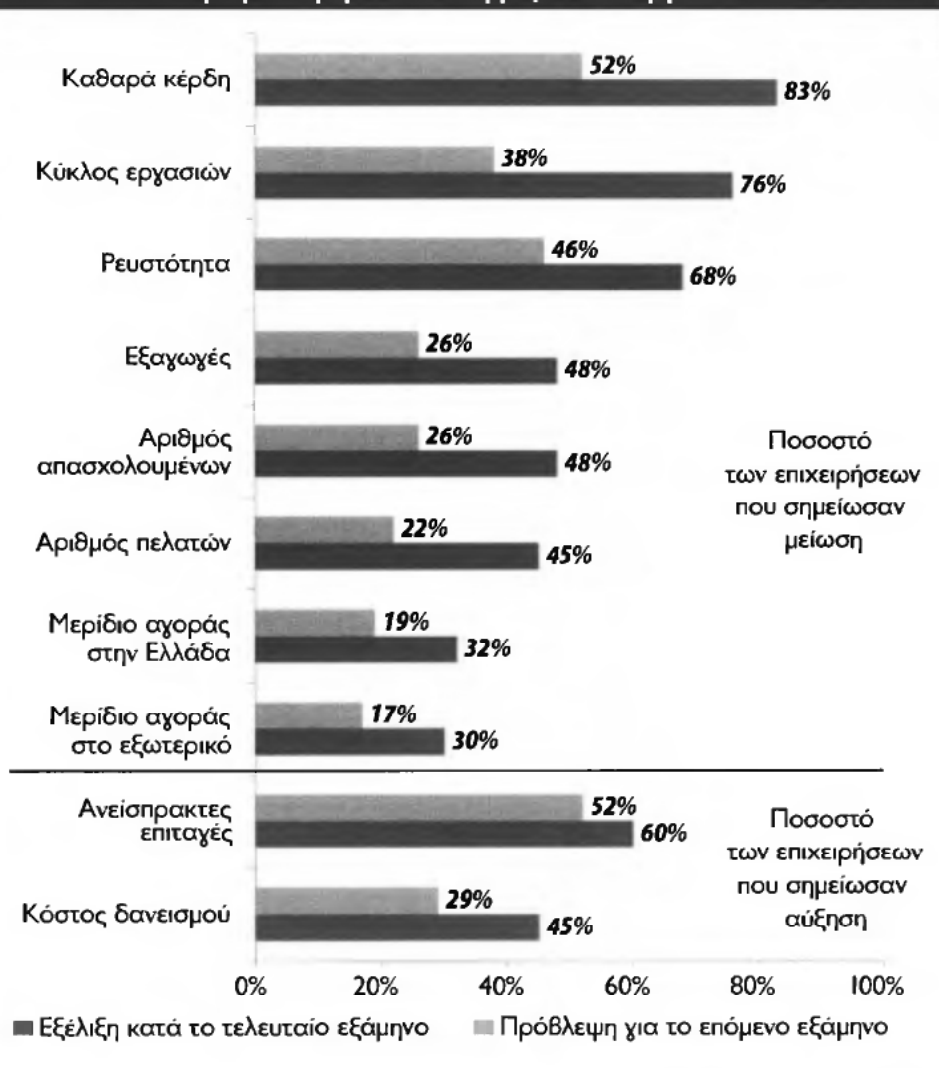
Αναφορικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε σειρά κρίσιμων παραγόντων λειτουργίας των επιχειρήσεων διαπιστώθηκαν τα εξής (γράφημα 1):

Για το α' εξάμηνο του 2009 πάνω από οκτώ (8) στις δέκα (10) επιχειρήσεις δηλώνουν ότι η οικονομική κρίση έχει αρνητικές επιπτώσεις στα καθαρά τους κέρδη, ενώ πάνω από πέντε (5) στις δέκα (10) προβλέπουν ότι η κατάσταση αυτή θα συνεχιστεί και το επόμενο εξάμηνο. Η διαπίστωση αυτή συνάδει απόλυτα με τη δήλωση των επιχειρήσεων περί ανάσχεσης των επενδυτικών τους σχεδίων.

Ομοίως, οκτώ (8) στις δέκα (10) επιχειρήσεις δηλώνουν ότι μειώθηκε ο κύκλος εργασιών τους το τελευταίο εξάμηνο, αλλά μόνο τέσσερις (4) στις δέκα (10) προβλέπουν περαιτέρω μείωση το επόμενο εξάμηνο.

Πολύ σημαντική διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι έξι (6) στις δέκα (10) επιχειρήσεις δηλώνουν ότι αυξήθηκαν οι ανεισπρακτικές επιταγές το τελευταίο εξάμηνο. Περίπου αντίστοιχο ποσοστό προβλέπει ότι αυτές θα αυξηθούν επίσης στο β' εξάμηνο του 2009, γεγονός το οποίο εξηγεί την κατα-

Γράφημα 1. Αρνητικές επιπτώσεις της κρίσης σε σειρά κρίσιμων παραγόντων λειτουργίας των επιχειρήσεων

κόρυφη πτώση της ρευστότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων της Βορείου Ελλάδος το τελευταίο εξάμηνο.

Σε καθίζηση τα κέρδη

Η ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στη λειτουργία των επιχειρήσεων εμφανίζει, σε κάθε περίπτωση, το μέγεθος των επιπτώσεων της κρίσης στις μεταποιητικές επιχειρήσεις τη Βόρειας Ελλάδας (πίνακας 2). Συγκεκριμένα:

1) Η πτώση των καθαρών κερδών κατά το τελευταίο εξάμηνο είναι πολύ σημαντική για το σύνολο των κλάδων της μεταποίησης στη Βόρεια Ελλάδα. Το εύρος της πτώσης των καθαρών κερδών είναι από 20% - κλάδος χαρτιού, εκδόσεων και εκτυπώσεων - έως και 55% - κλάδος ξύλου, προϊόντων από ξύλο και έπιπλα. Η διαπίστωση αυτή αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά τη γενικότερη λειτουργία των επιχειρήσεων το τρέχον εξάμηνο, ενώ έχει ήδη οδηγήσει τις επιχειρήσεις στην απόφαση περικοπών που αφορούν το κόστος λειτουργίας. Μεταξύ των άκρων παρεμβάλλονται:

- Τα δομικά υλικά με πτώση -52% των καθαρών κερδών, -30,3% του κύκλου εργασιών, -41,1% των εξαγωγών και -30% μείωση της ρευστότητας.
- Οι ηλεκτρικές μηχανές με πτώση -36,8% των καθαρών

κερδών, -23,6% του κύκλου εργασιών, -62,5% των εξαγωγών και -29,3% κάμψη της ρευστότητας.

- Τα μεταλλικά προϊόντα παρουσίασαν πτώση -36,7%, -34,4% του κύκλου εργασιών, -45% των εξαγωγών, -35% της ρευστότητας.
- Τα τρόφιμα ποτά σημείωσαν 36,1% πτώση καθαρών κερδών, -14,8% μείωση τζίρου, -18,8% εξαγωγών, -33,8% ρευστότητα.
- Οι χημικές ουσίες - ελαστικά & πλαστικά παρουσίασαν -30% κάμψη καθαρών κερδών, -25,7% πτώση κύκλου εργασιών, -20% πτώση εξαγωγών, -25% μείωση ρευστότητας.
- Οι κλωστοϋφαντουργικές - ένδυσης επιχειρήσεις παρουσίασαν -23,3% πτώση κερδών, -16,5% πτώση τζίρου, -19% κάμψη εξαγωγών, -15% μείωση ρευστότητας.
- Χαρτί - εκδοτικές - εκτυπώσεις παρουσίασαν -20% πτώση κερδών, -8,5% πτώση κύκλου εργασιών, -2% πτώση εξαγωγών, -40% μείωση ρευστότητας.

2) Η πτώση των καθαρών κερδών είναι άμεσο επακόλουθο της πτώσης του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων. Οι δύο κλάδοι με τη μεγαλύτερη πτώση στον κύκλο εργασιών το τελευταίο εξάμηνο είναι οι κλάδοι που σχετίζονται με την οικονομική δραστηριότητα στη Βόρεια Ελλάδα και στη χώρα.

Η μείωση της ρευστότητας καταγράφεται εξαιρετικά σημαντική για το σύνολο των κλάδων, αφού δηλώνονται από τις επιχειρήσεις του δείγματος ποσοστά μείωσης ρευστότητας το τελευταίο εξάμηνο άνω του 30%, γεγονός που δικαιολογεί απόλυτα τη δυσχερή θέση στην οποία βρίσκεται η μεταποίηση από τον Σεπτέμβριο του 2008

ο κλάδος των μεταλλικών προϊόντων και ο κλάδος των δομικών υλικών, οι οποίοι εμφανίζουν πτώση του κύκλου εργασιών τους μεγαλύτερη από 30%.

3) Ομοίως, η πτώση του κύκλου εργασιών έχει άμεσο αντίκτυπο στην πτώση των εξαγωγών όλων των κλάδων της μεταποίησης. Δύο σημαντικοί κλάδοι, δηλαδή ο κλάδος τροφίμων και ποτών και ο κλάδος κλωστοϋφαντουργίας - ένδυσης, εμφανίζουν ισχυρή πτώση των εξαγωγών τους σε ποσοστό 19%, αλλά μικρότερο συγκριτικά απ' άλλους τους υπόλοιπους κλάδους, οι οποίοι εμφανίζουν πτώση εξαγωγών έως και 62,5% οι ηλεκτρικές μηχανές- μηχανήματα και εξοπλισμός.

4) Τέλος, η μείωση της ρευστότητας καταγράφεται εξαιρετικά σημαντική για το σύνολο των κλάδων, αφού δηλώνονται από τις επιχειρήσεις του δείγματος ποσοστά μείωσης ρευστότητας το τελευταίο εξάμηνο άνω του 30%, γεγονός που δικαιολογεί απόλυτα τη δυσχερή θέση στην οποία βρίσκεται η μεταποίηση από τον Σεπτέμβριο του 2008.

Χειροτερεύει η κατάσταση για τις επιχειρήσεις το β' εξάμηνο

Οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για την κατάσταση που θα επικρατεί το τρέχον εξάμηνο στην αγορά, είναι απαισιοδοξες, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Το σύνολο των απαντήσεων των επιχειρήσεων δείχνει την απαισιοδοξία των επιχειρήσεων για την κατάσταση που θα επικρατεί στην αγορά έως το τέλος του 2009, γεγονός που αποτυπώνεται πλήρως στα πολύ υψηλά ποσοστά που σημειώνουν για χειροτέρευση της κατάστασης στις πωλήσεις τους, στην κερδοφορία τους, στη ρευστότητα τους και στη γενικότερη κατάσταση για τη μεταποιητική δραστηριότητα στη Βόρεια Ελλάδα. (πίνακας 3) Ειδικότερα:

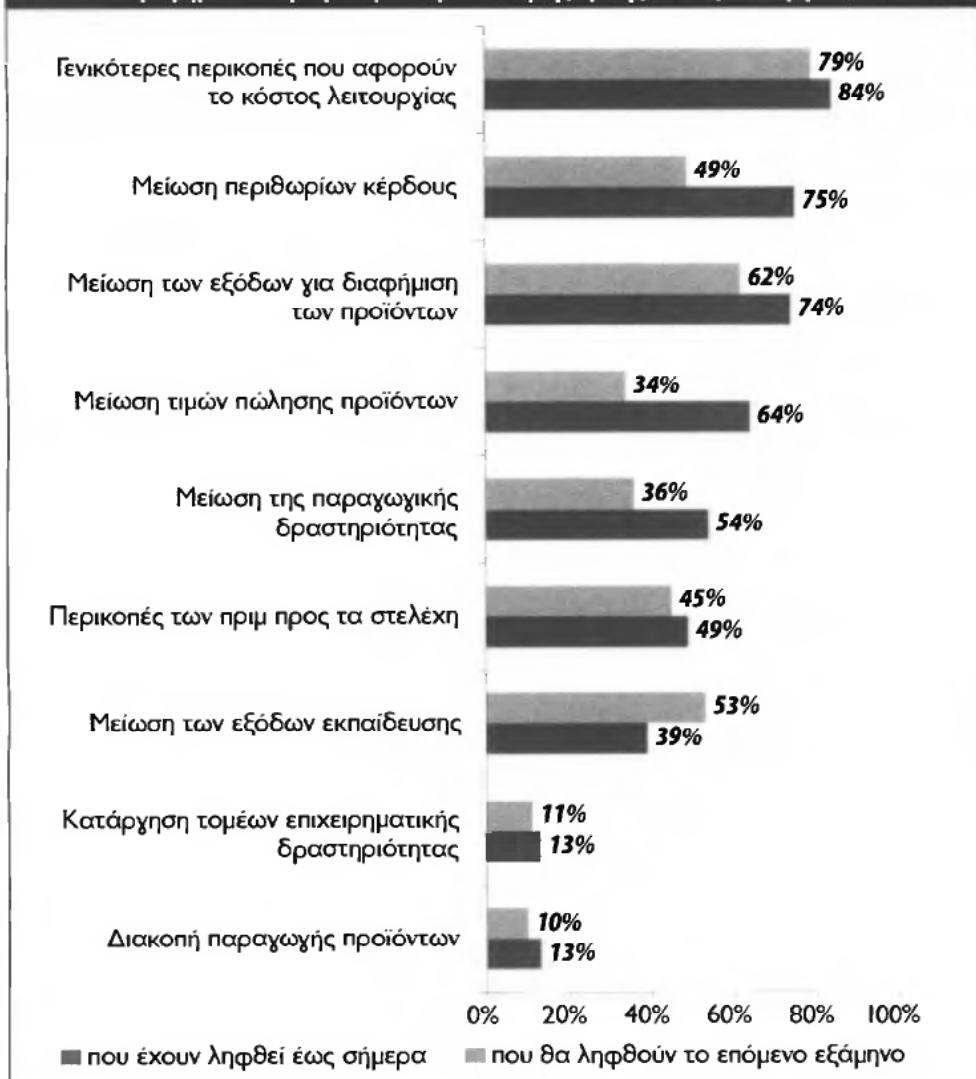
Στους επόμενους έξι μήνες η κατάσταση στη μεταποίηση θα είναι χειρότερη ή πολύ χειρότερη σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του συνόλου των επιχειρήσεων του δείγματος. Η δήλωση αυτή γίνεται, κατά μέσο όρο, από περισσότερες από δύο (2) στις τρεις (3) επιχειρήσεις του δείγματος.

Η ίδια διαπίστωση ισχύει τόσο για την κερδοφορία των επιχειρήσεων όσο και για τη ρευστότητά τους. Ηπιότερες είναι οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τη χειροτέρευση της κατάστασης στον τομέα των πωλήσεων.

Σε περικοπές οδηγούνται οι επιχειρήσεις

Στην ερώτηση για τα μέτρα τα οποία έχουν ληφθεί έως σήμερα από τις επιχειρήσεις και εκείνα που πρόκειται να ληφθούν το επόμενο εξάμηνο διαπιστώνεται η υγιής αντίδραση των μεταποιητικών επιχειρήσεων της Βόρειας Ελλάδας

Γράφημα 2. Μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης από τις επιχειρήσεις

στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης (Γράφημα 2):

Οκτώ (8) στις δέκα (10) επιχειρήσεις προέβησαν σε γενικότερες περικοπές, οι οποίες αφορούν το κόστος λειτουργίας τους, γεγονός που συνιστά προσπάθεια εξορθολογισμού των δραστηριοτήτων τους, ούτως ώστε να επιβιώσουν κατά την περίοδο της κρίσης και να εξέλθουν από αυτή με τις μικρότερες δυνατές απώλειες.

Τρεις (3) στις τέσσερις (4) επιχειρήσεις έχουν μειώσει τα έξοδα για διαφήμιση των προϊόντων τους κατά το προηγούμενο εξάμηνο, ενώ έξι (6) στις δέκα (10) θα το επαναλάβουν κατά τη διάρκεια του επόμενου εξαμήνου. Το γεγονός αυτό είναι φυσικό επισκόλουθο της μείωσης της ζήτησης στην εγκώρια αγορά, όπου κατά κύριο λόγο απευθύνονται οι επιχειρήσεις του Βορειοελλαδικού Τόξου.

Αισιόδοξο μήνυμα για τα μέτρα που αφορούν την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης αποτελεί το γεγονός ότι μόνο μία (1) στις δέκα (10) επιχειρήσεις έχει προβεί σε κατάργηση τομέων επιχειρηματικής δραστηριότητας και στη διακοπή παραγωγής προϊόντων, ενώ ίδιο είναι το ποσοστό που προβλέπει ότι θα λάβει τις συγκεκριμένες αποφάσεις το επόμενο εξάμηνο.

Το γεγονός αυτό ομαίρει ότι η μεταποίηση στη Βόρεια

Οκτώ (8) στις δέκα (10) επιχειρήσεις προέβησαν σε γενικότερες περικοπές, οι οποίες αφορούν το κόστος λειτουργίας τους, γεγονός που συνιστά προσπάθεια εξορθολογισμού των δραστηριοτήτων τους, ούτως ώστε να επιβιώσουν κατά την περίοδο της κρίσης και να εξέλθουν από αυτή με τις μικρότερες δυνατές απώλειες

Ελλάδα αντιστέκται στις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και θεωρεί ότι οι υφιστάμενοι τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας θα εξακολουθήσουν και μετά το τέλος της οικονομικής κρίσης να αποτελούν πρόσφορο έδαφος επι-

Ταυτότητα της έρευνας

Η έρευνα περιλαμβάνει επιχειρήσεις μεσαίου και μεγάλου μεγέθους, γεγονός το οποίο δίνει ιδιαίτερη αξία στα αποτελέσματά της. Η κατανομή του δείγματος των επιχειρήσεων που έλαβαν μέρος στην έρευνα έχει ως εξής:

- Πολύ μικρές επιχειρήσεις (έως 10 εργαζόμενους και έως 2 εκατ. ευρώ κύκλο εργασιών): 4%
- Μικρές επιχειρήσεις (από 11 έως 50 εργαζόμενους και έως 10 εκατ. ευρώ κύκλο εργασιών): 20%
- Μεσαίες επιχειρήσεις (από 51 έως 250 εργαζόμενους και έως 50 εκατ. ευρώ κύκλο εργασιών): 55%
- Μεγάλες επιχειρήσεις (περισσότερους από 250 εργαζόμενους ή πάνω από 50 εκατ. ευρώ κύκλο εργασιών): 20%.

Οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έρευνα καλύπτουν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, αντιπροσωπεύοντας απολύτως τη δομή του παραγωγικού ιστού της Βόρειας Ελλάδας. Η κατανομή του δείγματος ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας έχει ως εξής:

- Τρόφιμα - ποτά :23%
- Δομικά υλικά: 16%
- Ηλεκτρικές μηχανές, μηχανήματα & είδη εξοπλισμού: 12%
- Κλωστοϋφαντουργία & ένδυση: 10%
- Χημικές ουσίες, ελαστικό & πλαστικά: 10%
- Μεταλλικά προϊόντα: 9%
- Ξύλο, προϊόντα από ξύλο & έπιπλα: 6%
- Χαρτί, εκδοτικές, εκτυπώσεις: 4%
- Λοιπές επιχειρήσεις: 12%.

χειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Προτάσεις των επιχειρήσεων

Για τις επιχειρήσεις της Βόρειου Ελλάδας, οι δέκα προτάσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης, με την ιεράρχηση που προέκυψε βάσει των απαντήσεων του ερωτηματολογίου, είναι:

1. Ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων
  2. Πληρωμή των οφειλών του κράτους προς τις επιχειρήσεις
  3. Παροχή ενισχύσεων και κινήτρων για τη διατήρηση των υφιστάμενων θέσεων εργασίας
  4. Δημιουργία προγράμματος εξόδου από την κρίση πέντε ετών τουλάχιστον με συμφωνία όλων των κοινωνικών εταίρων
  5. Πάταξη της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα
  6. Λιγότερο αυστηροί κανόνες δανειοδοσίας επιχειρήσεων
  7. Αύξηση των δημόσιων επενδύσεων
  8. Μείωση των συντελεστών φορολογίας
  9. Άμεση προκήρυξη των προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας του ΕΣΠΑ
  10. Αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής
- Από την παραπάνω λίστα προτάσεων προκύπτει ότι μείζον θέμα κατά τη διάρκεια της κρίσης αποτελεί η ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, ενώ το ζήτημα της προκήρυξης προγραμμάτων ενίσχυσης επιχειρηματικότητας δεν αποτελεί λύση στο πρόβλημα της ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις σήμερα και για τον λόγο αυτό καταλαμβάνει την 9η θέση στις δέκα (10) προτάσεις εξόδου από την κρίση.